

הערות למאמר: מהשילוש הקלאוזביציוני למשוואת הזהב של נצראללה

בהתמודדות נגדו, עבודת גמר לשם קבלת תואר מוסמך, אוניברסיטת חיפה, חיפה, יולי 2008, עמ' 24-26.

- 17 ש.ס. רעיון המקואמה (התנגדות) בבסיסו מתייחס להשפעה מערבית שלה יש להתנגד בכל דרך ומוכן. חזבאללה כארגון מגדיר את עצמו באמצעות הרעיון הזה בשלושה ממדים עיקריים: איחוד לאומי נגד הכיבוש (ישראל), עמידה איתנה של העם (לבנון) ופעולות צבאיות. סא"ל מיכאל מיליקובסקי, "הזמן האפור", **חיל האוויר**, 2016, עמ' 36.
- 18 דני ברקוביץ, "סוכן השינוי העיקרי מול חזבאללה - תפקידו של צבא לבנון", **INSS**, עדכן אסטרטגי, כרך 9, גיליון 3 (אוקטובר 2006).
- 19 ש.ס. עיירה לבנונית ששוכנת בגבול הצפוני בסוריה. חזבאללה וצבא אסד ניהלו כמה מערכות לחימה כנגד ארגונים סלפיים ג'האדיים שהתבססו באזור זה ביולי 2017.
- 21 ש.ס.
- 22 ש.ס.
- 23 אל"ם (מיל') אודי אבנטל, "העיקר הבריאות": חזבאללה מחזק את כוחו בלבנון", המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS) בסוגיות מוקד אסטרטגיות, 31 בינואר 2019.
- 24 אלי בן דוד, חזבאללה הפכה לחלק מצבא לבנון וזה יעלה לה ביוקר", **JDN**, 16 במרס 2017.
- 25 נאום נצראללה, 11 ביולי 2017 - www.almanar.com.lb/2283884.
- 26 ש.ס. נאום נצראללה, 3 באוגוסט 2007 - www.mediarrelations-lb.org/article.php?id=3904&cid=164#.XHeGU4lvbct.
- 27 מושג המתייחס לברית פוליטית-אסטרטגית-אזורית בהובלת איראן.
- 28 המכון לחקר תקשורת המזרח התיכון, "המשבר בלבנון (2) נצחון חזבאללה והשלכותיו האזוריות", 13 במאי 2008 - <http://www.memri.org.il/cgi-webaxy/item?1595>
- 29 נאום נצראללה, 4 בפברואר 2019. https://www.youtube.com/watch?v=Ro_Cd9PigAk
- 30 ש.ס.
- 31 ריאיון של חסן נצראללה לערוץ אל-מיאדין, 26 בינואר 2019.
- 32 אלוף (מיל') גרשון הכהן, "סימביוזה אסטרטגית", **ישראל היום**, דעות, 6 בדצמבר 2018; רויטרס ו-**YNET**, "בריטניה נגד חזבאללה: הזרוע הפוליטית - לרשימת הטרור", **YNET**, 25 בפברואר 2019.
- הערות למאמר: האסטרטגיה הימית של הודו והמשמעות לזרוע הים ומדינת ישראל**
- 1 משמעות המילה SAGAR בהינדית - ים, ועצם העובדה כי מודי בחר במילה זו כשמה של התוכנית מעיד על החשיבות שמקנה הוודי לתווך הימי.
- 2 תעלת סואץ טרם נחפרה, ועל כן הפורטוגלים לא הכירו בחשיבותם של מצרי באב אל מנדב. כיום, המצרים והתעלה עצמה הם נקודות משנק משמעותיות.
- 3 James Holmes, Andrew Winner & Toshi Yoshihara, **Indian Maritime Strategy in the 21st Century**, Routledge, London, 2009.
- 4 George Curzon, **The Place of India in the Empire**, John Murray, London, 1909.
- 5 Nityanand Deva, "India's look - east policy", indianmba.com, 1 March 2006.
- 6 Tim Sweijs, Willem Cleven, Mira Levi, Joelle Tabak, Zinzi Speear & Jeroen de Jonge, **The Maritime Future of**
- 1 רעיון המקואמה (התנגדות) בבסיסו מתייחס להשפעה מערבית שלה יש להתנגד בכל דרך ומוכן. חזבאללה כארגון מגדיר את עצמו באמצעות הרעיון הזה בשלושה ממדים עיקריים: איחוד לאומי נגד הכיבוש (ישראל), עמידה איתנה של העם (לבנון) ופעולות צבאיות. סא"ל מיכאל מיליקובסקי, "הזמן האפור", **חיל האוויר**, 2016, עמ' 36.
- 2 Carl Von Clausewitz, **On War**, edited and translated by Michael Howard & Peter Paret, Princeton University Press, New Jersey, 1984.
- 3 Ibid.
- 4 "אחדות אסלאמית (אומה אסלאמית) כמוטיב מאחד ומרכז נגד האימפריאליזם והמערב בפרט. אמנם זוהי התנגדות אסלאמית באופייה ובמטרותיה, אך אין הדבר מקהה את האופי הלאומי-פטריוטי שלה. הממשל הנוכחי מציג עצמו כמי שתומך בהתנגדות נגד אויביו. אנו מודיעים כאן כי ניסינוטו אלו הם בבחינת זריית חול בעיני הציבור. לו הממשל היה תומך בהתנגדות הוא היה מורה לצבא לפעול למען שחרור ארצנו. לתמיכה המילולית אין ערך אם היא לא מלווה במעשים כגון הספקת נשק ותמיכה חומרית בלוחמים". <http://www.lebanonrenaissance.org/assets/Uploads/15-The-New-Hezbollah-Manifesto-Nov09.pdf>. תרגום: ד"ר דני נאור.
- 5 בנדטה ברטי, "הלידה מחדש" של חזבאללה: ניתוח המניפסט של 2009", **INSS**, עדכן אסטרטגי כרך 12 גיליון 4 (ינואר 2010).
- 6 "כאשר מאזן הכוחות נוטה לטובת האויב, חובה על לבנון ליצור תוכנית הגנה המשלבת בין התנגדות עממית (חזבאללה) המשתתפת בהגנה על המדינה מפני מתקפה ישראלית, ובין צבא לאומי המגן על לבנון ומחזק את כוחה ויציבותה. שילוב שכזה הוכיח את עצמו בעבר, בניהול המאבק מול ישראל, בהשגת ניצחונות ובהגנה על המדינה. רק נוסחה שכזו תוכל להגן על לבנון" - ברטי, 2010; סרן (מיל') אופק איש מעש, "התרבות האסטרטגית של חזבאללה", **מערכות** 470 (מרס 2017).
- 7 הסכם פוליטי שנחתם בעיר טאאף שבערב הסעודית. ההסכם כלל רפורמה פוליטית נרחבת, שהביאה לסיום מלחמת האזרחים בלבנון שפרצה ב-1975.
- 8 Eitan Azani, **Hezbollah The story of the party of god - from revolution to institutionalization**, Palgrave Macmillan, New York, 2009, pp. 105-110.
- 9 סא"ל נ', "מלחמת לבנון השלישית לקראת השתנות הרעיון המערכתי של חזבאללה", **מערכות** 454 (אפריל 2014).
- 10 איש מעש, 2017.
- 11 Benedetta Berti, "The surprising way groups like ISIS stay in power", TED March 2015; תא"ל איתי ברון וכרמית ולנסי, "מהפכה בעניינים הצבאיים של הצי הרדיקלי", **מערכות** 432 (אוגוסט 2010).
- 12 רס"ן עזר, "כיצד מתמודדים עם פון-קלאוזביץ", **מערכות** 339 (פברואר 1995).
- 13 ש.ס.
- 14 נאום נצראללה בצור לרגל חג השחרור, מאי 2006. <https://www.mediarrelations-lb.org/article.php?id=3584&cid=144#.XHt8DYlvbct>
- 15 ש.ס. נאום נצראללה, 18 ביולי 2012 - www.youtube.com/watch?v=mQzF6nnfcMk; נאום נצראללה לרגל יום השיד, 10 בנובמבר 2018 - www.almanar.com.lb/4505169.
- 16 רונן כהן, **הרטוריקה של חסן נצראללה**, מנהיג ארגון חזבאללה בעת מלחמת לבנון השנייה, ככלי להבנת מהלכיו ולקבלת החלטות

- Yaakov Amidror, "Winning Counterinsurgency War: The Israeli Experience", Jerusalem Center for Public Affairs, August 23, 2010. 3
- David Galula, *Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice*, Praeger, New York, 1964. 4
- Department of the Army, Field Manual 3-24.2 (FM90-8, FM7-98), *Tactics in Counterinsurgency*, Headquarters Department of the Army, Washington, April 2009, Chapter 3, pp. 3-7. 5
- חיים אסא וידידיה יערי, *לוחמה מבוזרת - המלחמה במאה ה-21*, ידיעות אחרונות, תל-אביב, 2005. 6
- אסטרטגיית צה"ל, אוגוסט 2015. 7
- שם, עמ' 14. 8
- שם, עמ' 15. 9
- על פי ההסכם, לוחמי הארגון (כ-7000) התפרקו מנשקם שנמסר לאו"ם. בנוסף הנשיא סנטוס פעל לריכוך העונשים לראשי הארגון האחראים לפשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות. ב-27 באוגוסט פתחו חברי FARC בבגוטה את הוועידה הראשונה של מפלגתם החדשה לקראת בחירות 2018, במטרה להגדיל את מספר המושבים מעבר לעשרה (המובטחים על פי הסכם השלום) ליותר. להרחבה בפעולה הצבאית להכנעת הארגון ראו: Carlos Alberto Ospina Ovalle, "Was FARC militarily defeated?" *Small Wars & Insurgencies* 28 (3) (2017), pp. 524-545. 10
- להרחבה בנושא ראו: שלומי יאס, "סרי-לנקה והנמרים הטמילים - סכסוך ולגיטימציה" בתוך: **צבא ואסטרטגיה** 6 (2), המכון למחקרי ביטחון לאומי, (אוגוסט 2014), עמ' 65-82; אריאל רייכרד, מזכר: **הכרעה צבאית בעימותים אסימטריים: פרדיגמה חדשה לניצחון מול ארגוני גרילה וטרור - סרי לנקה כמקרה מבחן ולקחים לישראל** (אוניברסיטת תל-אביב, סדנת יובל נאמן לטכנולוגיה, מדע וביטחון, יוני 2014). 11
- רוברט תומפסון, **שלטון ומרדנות - לקחי מלאיה ווייטנאם**, מערכות, תל-אביב, 1967. 12
- תומפסון, 1967. 13
- Charles C. Moskos, John Allen Williams and David R. Segal (eds), *The Postmodern Military Armed Forces after the Cold War*, Oxford University Press, 2000, pp. 1-2. 14
- Edward N. Luttwak, *Strategy: The Logic of War and Peace*, Cambridge, Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press, 2001, pp. 69-80; Edward N. Luttwak, "Toward Post-Heroic Warfare", *Foreign Affairs* (May-June 1995), pp. 109-122; פרופ' אדוארד לוטואק, "מלחמה פוסט-הרואית", **מערכות** 375-374 (פברואר 2001). 15
- יהושפט הרקבי, **מלחמה ואסטרטגיה**, מערכות, תל-אביב, 1990, עמ' 384; לאונרד, 1977, עמ' 72. קלאוזוויץ אבחן שני סוגי התקפות: התקפה השואפת להכרעה והשמדת האויב עד לניצחון, והתקפה שאינה שואפת להכרעה שמטרתה היא תפיסת שטחים שולטים, נכסים ומעוזים ופגיעה במורל היריב, דומה לפעולות המתבצעות בימינו - הרקבי, 1990, עמ' 394-395. 16
- באזיל לידל הארט, **אסטרטגיה של גישה עקיפה**, מערכות, תל-אביב, 1956, עמ' 364. 17
- מוני חורב, "מבצעי הרתעה: מה ניתן ללמוד מהניסיון הצה"לי ברצועת עזה?" מרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים, **עיניים בביטחון המזרח התיכון** מס' 115, (אוקטובר 2015), עמ' 18-24. 18
- מושג של המחברים, על משקל "הרס הדדי מובטח" (MAD) תחת איום הגרעין. 19
- the Indian Ocean**, The Hague Centre for Strategic Studies (HCSS), Amsterdam University. 3
- בעבר נקראה תוכנית זו בשם OBOR - One Belt One Road, אך שמה שונה על-ידי הסינים בשנת 2016. 7
- Ankit Panda, "Sri Lanka formally hands over Hambantota port to Chinese firms on 99-year lease", *The Diplomat*, 11 December 2017. 8
- Mildred Taylor, "Somalia gives up its fishing rights to China", *face2face Africa*, 13 December 2018. 9
- Dan De Luce & Keith Johnson, "One belt, one road, one happy Chinese navy" *Foreignpolicy.com*, 17 April 2018. 10
- Abhijit Singh, "Searching for a high note in the U.S.-india maritime partnership", *War on the rocks*, 4 May 2018. 11
- התרגום הוא תרגום עצמי. בשפת המקור זה הוגדר כך: "Sea based deterrence, economic and energy security, forward presence, and naval diplomacy". 12
- למסמך האסטרטגיה של חיל הים ההודי מ-2007 ראו: Indian Navy, **Freedom to use the seas: India's maritime military strategy**, Integrated Headquarters Ministry of Defense (Navy), New Delhi, 2007. Retrieved from <http://aldeilis.net/mumbai/1686.pdf>. 13
- לדוקטרינה מ-2009 ראו: Indian Navy, **Indian maritime doctrine**, Integrated Headquarters Ministry of Defense (Navy), New Delhi, 2009. 14
- למסמך האסטרטגיה מ-2015 ראו: Indian Navy, **Ensuring secure seas: Indian maritime security strategy**, Integrated Headquarters Ministry of Defense (Navy), New Delhi, 2015. 15
- Gurpreet S. Khurana, "India's Maritime Strategy: Context and Subtext", *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India* 13(1) (April 2017). 14
- Rahul Bedi, "India's First Indigenous Aircraft Carrier to Begin Sea Trials in 2020" *Jane's Defence Weekly* 55(33) (July 2018). 15
- המונח הוא על בסיס המילה Indigene שמשמעותה יליד. 16
- Balaj Chandramohan, "India's evolving maritime security strategy and force posture", *Future Directions International*, 3 March 2016. 17
- Manu Pubby, "India, Russia to ink \$3 billion nuclear submarine deal this week", *economictimes*, 4 March 2019. 18
- עמירם ברקת ושלומוית לן, "פרופ' שאול חורב מזהיר מהפלישה הסינית לנמלי ישראל", **גלובס**, 11 בנובמבר 2018. 19

הערות למאמר: הכרעת ארגון תת-מדינתי לא נעלמה - אבל האם היא אפשרית?

- 1 רוג'ר אשלי לאונרד, **על המלחמה - מדרוך קצר לקלאוזוויץ**, מערכות, תל-אביב, 1977, עמ' 72.
- 2 בהקשר הישראלי, כיבוש שטח היריב הוא חלק מעיקרי תפיסת הביטחון שעוצבה על-ידי דוד בן-גוריון בשנות ה-50 של המאה ה-20, ולפיה יש להעביר את הלחימה לשטח האויב מהר ככל שניתן.

(דצמבר 2017).

6 **מלחמת לבנון השנייה יולי-אוגוסט 2006 – דוח תחקיר הקרב המשולב ביבשה**, זרוע היבשה, מחלקת תורת הלחימה, דצמבר 2006, מסמך פנימי; אילן כפיר, **האדמה רעדה**, הוצאת מעריב, תל-אביב, 2006; עמיר רפפורט, **אש על כוחותינו**, מעריב, תל-אביב, 2007.

7 יהונתן כהן, **לא הגעתי לליטאני**, מעריב, תל-אביב, 2007.

8 דוח ועדת וינוגרד, ינואר 2008.

9 **מלחמת לבנון השנייה יולי-אוגוסט 2006 – דוח תחקיר הקרב המשולב ביבשה**, זרוע היבשה, מחלקת תורת הלחימה, דצמבר 2006, מסמך פנימי; דוח ועדת וינוגרד, ינואר 2008.

10 **מלחמת לבנון השנייה יולי-אוגוסט 2006 - דוח תחקיר הקרב המשולב ביבשה**, זרוע היבשה, מחלקת תורת הלחימה, דצמבר 2006, מסמך פנימי,

11 **מבצע "צוק איתן" יולי-אוגוסט 2014, דוח תחקיר מבניין הכוח להפעלתו**, זרוע היבשה, חטיבת יבשה, נובמבר 2014, מסמך פנימי.

12 **עבודת מטה ותפיסת המפקדות ביבשה**, זרוע היבשה, 2015 (מסמך פנימי בצה"ל).

13 אין בקביעה זו בכדי להמעיט בחשיבות עבודת המטה בנושא מפקדות היבשה או לטעון כי אינה מבוססת על לקחי מבצעים קודמים לצד תרגילים וניסויים רבים.

14 יעקב צור, "האם השכיל צה"ל להפיק את לקחי מלחמותיו וליישם?", **מערכות** 378-379 (ספטמבר 2001); שמואל אבינרי, "מכשולים בדרך הפקת הלקחים", **מערכות** 413 (יולי 2007).

15 שמואל אבינרי, "מכשולים בדרך הפקת הלקחים", **מערכות** 413 (יולי 2007).

הערות למאמר: "הנגד החדש" בצה"ל: תמורות בתפיסת הפיקוד והמנהיגות של הנגדים בצה"ל

1 תא"ל אורן אבמן ורס"ן קרולין לוי זעירא, "דור ה-Y והמנהיגות הקרבית בצה"ל", **מערכות** 454 (אפריל 2014).

2 עד לפתיחת בית הספר לפיקוד לנגדים התקיימו תוכניות אלו בעיקר בחיל האוויר, ולרוב נמשכו שבוע אחד בלבד.

3 **מנהל כוח אדם צבאי**, טיוטה רשמית. מכל"ל-תת-1-00, התשע"א, 2017.

הערות למאמר: על שחיקת מושג ההרתעה

1 Henry D. Sokolski, **Getting MAD: A Nuclear Mutual Assured Destruction, Its Origins and Practice**, University of Michigan Library, 2004.

2 יוסי בידץ ודימה אדמסקי, "התפתחות בגישה הישראלית להרתעה - דיון ביקורתי בהיבטיה התיאורטיים והפרקטיים", **בין הקטבים** 8 (אוקטובר 2014); סא"ל ג', "תכנון אסטרטגי להפעלת הכוח: אתגר המלחמה האסימטרית מוגבלת", עבודת מחקר שנתית, המכללה לבי-טחון לאומי, מחזור מ"ד (יוני 2017); מרכז דדו, "תחקיר מבצע 'צוק איתן' כמבצע בהגיון הרתעה והכלים למימוש", צה"ל, מטכ"ל/אג"ס-תוה"ד, 2014.

3 מאיר פינקל, "יעילות ונקודת השיא של ההצלחה", **בין הקטבים** 11-12 (יוני 2017).

4 רס"ן א', "ניצחון מהאוויר: אסטרטגיה של מלחמות הרתעה", **בין הקטבים** 11-12 (יוני 2017).

20 תפיסת ההפעלה של צה"ל היא מסמך מסווג. כשלוש שנים לאחר מלחמת לבנון השנייה פרסמו האלוף מאיר כליפי ותא"ל (מיל") דב תמרי מסמך בכתב העת **מערכות** מאמר "תפיסת ההפעלה של צה"ל", ובו הם מפרטים רבות על התפיסה החדשה מול ההיסטוריה של צה"ל בתחום זה, ועל המציאות הגיאורסטרטגית החדשה. ממאמרם ניתן ללמוד כי אנשים שקראו אותה (את תפיסת ההפעלה החדשה) והפיצו את בשורתה לא בהכרח הבינו אותה. כמו כן, במשך 58 שנים לא היה בצה"ל מסמך תפיסת הפעלה רשמי כתוב. ראו: מאיר כליפי ודב תמרי, "תפיסת ההפעלה של צה"ל", **מערכות** 423 (פברואר 2009) עמ' 41-26.

21 דמיטרי (דימה) אדמסקי, **תרבות אסטרטגית וחדשנות צבאית**, מערכות-מודן, בן שמן, 2012, עמ' 163-174.

22 John F. Sattler, Colonel Daniel H Wilson, "Operation Al Fajr: The Battle of Fallujah-Part II", **Marine Corps Gazette** 89 (7) (July 2005), p. 24.

23 Sattler & Wilson, 2005, pp. 95-103.

24 West, No True Glory, p. 258.

25 שילוביות מקובלת היום בצבאות רבים בעולם ובהם צה"ל. המונח פותח על-ידי הכוחות המזוינים של ארצות-הברית בהקשר של שילוב בין חיל האוויר האמריקני, צבא היבשה, הצי האמריקני וחיל הנחתים האמריקני. בארצות-הברית, לכל אחת מהזרועות יש מסורת ארוכה של התנהלות נפרדת - תפיסתית, תקציבית ותפעולית. במובן זה מכוונת השילוביות לצמצם את הכפילות בהשקעת המשאבים, ובכך לענות על הדרישות החדשות להתיעילות ולחיסכון בתקציבי הביטחון.

26 Charles C. Krulak, "The Strategic Corporal: Leadership in the Three Block War", **Marines Magazine** (January 1999).

27 Branislav L. Slantchev, **Military Threats: The Costs of Coercion and the Price of Peace**, Cambridge University Press, 2011, p. 94.

הערות למאמר: המלצות לתכנון ולניהול הפקת הלקחים במלחמה הבאה

1 **מבצע "צוק איתן" יולי-אוגוסט 2014, דוח תחקיר מבניין הכוח להפעלתו**, זרוע היבשה, חטיבת יבשה, נובמבר 2014, מסמך פנימי.

2 "המלחמות החדשות" הוא מושג שהשתרש בשני העשורים האחרונים, אך בחינה מעמיקה שלו תראה שאיננו נכון וכי אין שינוי מהותי בטבע המלחמה אלא בביטויים מעשיים מסוימים בה. במאמר זה הכוונה למלחמות נגד ארגונים לא מדינתיים, ובעיקר למלחמות ולמבצעים מאז מלחמת לבנון הראשונה - יעל ברהמס, "מהות ושינוי בתופעת המלחמה", **מערכות** 434 (דצמבר 2010); רופרט סמית, **התועלת שבכוח**, מערכות, תל-אביב, 2013.

3 מאמר זה מבוסס על השתתפות בצוותי תחקור של מבצעים, מלחמות, תרגילים וניסויים מאז שנת 2004 ועל למידה היסטורית של תהליכי הפקת הלקחים ומהלמידה המבצעית בצה"ל מאז הקמתו. הלימוד של ההיסטוריה נעשה כחלק מתהליכי המחקר והכתיבה של תורת הלחימה של כוחות היבשה, ההתכוננות האישית ושל צוותי התחקור למשימת התחקור והלמידה המבצעית וכן כחלק מלימודים לתואר דוקטור בהיסטוריה.

4 גיל-עד אריאלי, "למידה תוך כדי לחימה", **מערכות** 412 (מאי 2007); גיל-עד אריאלי, "הלמידה תוך כדי הלחימה בעופרת יצוקה", **מערכות** 425 (יוני 2009); דותן דרוק, "הרהורי כפירה על ניהול הידע בלחימה", **מערכות** 444 (אוגוסט 2012); **למידה תוך כדי לחימה וניהול הידע ביבשה**, עקד תו"ל, זרוע היבשה, יולי 2009, מסמך פנימי.

5 דני אשר, "למידת אויב על-ידי כוחותינו תוך כדי לחימה במבצע צה"ל", זרוע היבשה, חטיבת היבשה, מאי 2016; דני אשר, תמצית המחקר, "למידה והפקת לקחים תוך כדי לחימה", **מערכות** 474-475

הערות למאמר: התחרות על דור ה-1 אתגר ההשתנות בפיתוח כוח אדם בצה"ל

1 נירית תושב-אייכנר, שינוי חוקי המשחק בעולם העבודה - סקירת ספרות, מינהל מחקר וכלכלה משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה, 2009.

2 נירית כהן, "עתיד עולם העבודה: היד הנעלמה גרסת - 2018", גלובס, 29 ביוני 2018.

3 השפעת המגמות בתעסוקה על המעסיקים 2022: דוח של חברת Deloitte, 18 באפריל 2017.

4 דרור גורביץ' ואיתן ברנשטיין, "מצוינות משאבי אנוש: חשיבה מחדש על חוויית ה'לקוח'" - AKT/VIEW - http://eu-lon05.marketo.com/rs/513-NTP-500/images/WP-vHR_Great_Customer_Experience_-301115-PRINT.pdf

5 מערכת HRus, "הגלגלים שמניעים את הצמיחה: איך שיפור חוויית העובד משפר תוצאות עסקיות", 21 בינואר 2018.

6 תמר בראל, "לא עומדים בקצב השינויים", STARTISRAEL, 16 ביולי 2017.

7 "Number of Jobs Held, Labor Market Activity and Earnings Growth Among the Youngest Baby Boomers: U.S. Department, Results From a Longitudinal Survey" of Labor, Bureau of Labor Statistics, 25 July 2012

8 "The rise of the social enterprise", Deloitte Insights, 2018 - https://www2.deloitte.com/content/dam/insights/us/articles/HCTrends2018/2018-HCTrends_Rise-of-the-social-enterprise.pdf

9 Elaine Pofeldt, "Shocker: 40% of workers now have 'contingent' jobs, says U.S. government", Forbes, 25 May 2015.

10 "The rise of the social enterprise", Deloitte Insights, 2018.

11 Susan M. Heathfield, "Are You an Employer of Choice?", the balance careers, 30 November 2018.

12 איתן ברנשטיין, "הגיע הזמן להגדיר את המושג 'ניהול קריירה'", AKT, 11 בספטמבר 2017.

13 סקר משרתי הקבע בחיל הטנ"א לשנת 2018, ממד"ה, פנימי.

14 ש.ס.

15 Bernard Weiner, Human Motivation, Hillsdale, NJ: Erlbaum & Associates Publishers, 1989.

16 Richard M. Ryan and Edwards L. Deci, "Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being", American Psychologist 55 (January 2000) pp. 68-78.

17 Richard M. Ryan and Edwards L. Deci, "Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions", Contemporary Educational Psychology 25 (January 2000) pp. 54-67.

18 Mark Lepper, David Greene and Richard Nisbet, "Undermining Children's Intrinsic Interest with Extrinsic Reward; A Test of 'Overjustification' Hypothesis", Journal of Personality and Social Psychology 28 (October 1973) pp. 129-137.

5 סוכנויות הידיעות, "נסראללה: מאז מלחמת לבנון צה"ל לא הצליח לרומם את רוח החיילים", וואלה, 26 באוגוסט 2018.

6 Donald Kagan, On the Origins of War and the Preservation of Peace, Anchor Books, New York, 1995

4 הכשרות הנגדים, תפיסות. מטכ"ל - 8-תת-03, התשע"ו, 2016.

5 עקד הנגד בצה"ל, טיוטה רשמית, גרסה 2.0, יוני 2018. מסמך במעמד ארעי. בקרוב יופץ כזרקור תוה"ד.

6 תאיר קרוזי-פרסלר ושרית טובי, "אף אחד לא מלמד אותך להיות מפקד: תפישות של פיקוד ומנהיגות בקרב נגדים בצה"ל", מדור מחקר, ביסל"ם, 2014; סא"ל ציקי שכטר, רס"ן (מיל) מירב רוטשס שליפר, סרן פנינה נוימן, "מכוונים גבוה: תפיסת תפקיד ופיקוד של נגדים בחיל האוויר", בית הספר למנהיגות, חיל האוויר, אפריל, 2015.

7 תא"ל אודי בן מוחה, "דרך אחרת להטמעת רוח צה"ל", זרקור - תהליכי מחשבה בצה"ל, התשע"ז, 2017.

הערות למאמר: התאמה פיזיולוגית - שת"פ עם הדורש המבצעי

1 טמפרטורה המשתנה במהלך הפעילות ומייצגת את מידת עליית החום בליבת הגוף במהלכה, core body temperature.

2 B., Givoni, & R. F. Goldman, "Predicting rectal temperature response to work, environment and clothing", Journal of Applied Physiology 32(6), 1972, pp. 812-822.

3 K. B. Pandolf, B. Givoni, & R. F. Goldman, "Predicting energy expenditure with loads while standing and walking very slowly", Journal of Applied Physiology 43(4), 1977, pp. 577-581.

4 M. Jette, K. Sidney & G. Bluchmen, "Metabolic Equivalents (METS) in exercise testing, exercise prescription and evaluation of functional capacity", Clinical cardiology 13(8), 1990, pp. 555-565.

5 GA Borg, "Psychophysical bases of perceived exertion", Med sci sports exerc 14(5), 1982, pp. 377-381.

6 הוראת קצין הרפואה הראשי (ה"ק), מספר 602.003.1 - שימוש בקסטורל להגדרת תנאי אקלים", ספטמבר 2008.

7 הוראות הבטיחות של מבק"א (מחלקת בטיחות ובקרת איכות) יבשה, כרך א' - כללי, פרק 5 - תכנון אימונים והכנות לאימון, הוראה 5.3 - "הגבלות לפעילות באימונים ושגרה עפ"י מזג האוויר ועונות השנה", דצמבר 2015.

8 הוראות הבטיחות של מבק"א (מחלקת בטיחות ובקרת איכות) יבשה, כרך א' - כללי, פרק 5 - תכנון אימונים והכנות לאימון, הוראה 5.3 - "הגבלות לפעילות באימונים ושגרה עפ"י מזג האוויר ועונות השנה", סעיף 5.3.2.5 הגדרת "חייל כושל", דצמבר 2015.

9 פקודת המטה הכללי בנושא רפואה, פ.מ מספר 61.0109 - "פגיעות אקלים - מניעתן והטיפול בהן", אפריל 2015.

הערות למאמר: צמיחתו ההיסטורית של החינוך הצבאי ומקומו של קצין החינוך בצה"ל

- 1 אורי בן-אליעזר, "החברה הצבאית והחברה האזרחית בישראל", בתוך: מאג'ד אל-חאג' ואורי בן-אליעזר (עורכים), **בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה**, אוניברסיטת חיפה, חיפה, 2006, עמ' 37-38.
- 2 אהוד פראוור (עורך), **ספר החינוך: יסודות הפעולה המקצועית של החינוך בצה"ל**, מפקדת קצין חינוך ראשי, רמת גן, ספטמבר 1988.
- 3 אהוד גרוס, תעודת: **החינוך בצה"ל תש"ן-תשנ"א - מהארגון מחדש ועד למיזוג הגדניע**, מפקדת קצין חינוך ראשי, רמת גן, חשון תשנ"ב.
- 4 איתן מאיר (עורך), **עיצוב תורת החינוך**, מפקדת קצין חינוך וגדנ"ע ראשי, רמת גן, מאי 1994.
- 5 יוסף אשכול, **בלב וברוח: חיל החינוך והגדנ"ע בצה"ל מראשית שנות השמונים ועד אמצע שנות התשעים**, מפקדת קצין חינוך וגדנ"ע ראשי, רמת גן, 1995.
- 6 נועה אזולאי (עורכת), **תורת החינוך**, מפקדת קצין החינוך והנוער הראשי, רמת גן, מאי 2011.
- 7 אבנר שלו, "חינוך", בתוך: **צה"ל בחילו: אנציקלופדיה לצבא ולביטחון**, כרך 15, רביבים ומעריב, תל-אביב, 1982, עמ' 152-153.
- 8 **שם**, עמ' 153.
- 9 **שם**, עמ' 163.
- 10 אילת סנדרס, רובי ריזל ואורן קלמן, "ריאיון עם מר אבנר שלו", **ישראלים** 5, תשע"ד, עמ' 5-51.
- 11 אזולאי, 2011, עמ' 19.
- 12 Ellen Jones & Fred W. Grupp, "Political Socialization in the Soviet Military", **Armed Forces & Society** 8 (3) (Spring 1982), pp. 355-387; E. S. Williams, C. N. Donnelly & John Evelyn Moore, **The Soviet Military: Political Education, Training and Morale**, St. Martin's Press, New York, 1986.
- 13 יצחק דובנו, "בשיח מפקדים", **עלון הפלמ"ח** 11 (אוקטובר 1943).
- 14 מוטי שלם, **צבא מחפש משמעות: ערכי ארגון ההגנה, בחינה היסטורית של תהליך התגבשותם ודרכי הנחלתם 1939-1949**, משרד הביטחון - ההוצאה לאור, תל-אביב, 2004.
- 15 זהבה אוסטפלד, **צבא נולד**, משרד הביטחון - ההוצאה לאור, תל-אביב, 1994, כרך א', עמ' 437.
- 16 אזולאי, 2011, עמ' 20.
- 17 ריאיון עם סא"ל (מיל') אהוביה מלכין, קצין חינוך בפלמ"ח וראש ענף חינוך והסברה בשנות ה-50, 15 בפברואר 2012.
- 18 אוסטפלד, 1994, עמ' 438.
- 19 נכון להיום עדיין לא נכתב מחקר אקדמי על העשייה החינוכית הזאת בשנים הראשונות של המדינה. אברהם צביון, מפקד הבסיס, כתב על הפרשייה הזאת רומן היסטורי - אברהם צביון, העשור המופלא בחיי סיומה: הדיוקן האנושי של מחנה מרכוס, משרד הביטחון - ההוצאה לאור, תל-אביב, 2005.
- 20 אוסטפלד, 1994, עמ' 438.
- 21 קצין חינוך ראשי, החינוך בצה"ל, תל-אביב, 1960, עמ' 3.
- 22 **שם**, עמ' 31.
- 23 שלו, 1982, עמ' 171.

הערות למאמר: גמישות ויצירתיות בהפעלת כוח אווירי

- 1 Martin van Creveld, **The Age of Airpower**, New York, 2011, pp. 53-54.
- 2 רבקה ירמייאש, "כנפי האימפריה: חיל האוויר המלכותי הבריטי בארץ ישראל ובעבר היידן, 1939-1919", חיבור לשם קבלת תואר דוקטור מן האוניברסיטה העברית, 2008; David E. Omissi, **Air Power and Colonial Control: The Royal Air Force 1919-1939**, Manchester, 1990, pp. 43-46.
- 3 Richards, Denis, **The Royal Air Force 1939-1945**, vol. I, London, 1953, p. 242.
- 4 Robert Lyman, **Iraq 1941: The Battles for Basra, Habbaniya, Falluja and Baghdad**, Oxford, 2005, pp.12-15.
- 5 F.H. Hinsley, **British Intelligence in the Second World War. Its Influence on Strategy and Operations**, vol.1, London, 1981, pp. 410-411.
- 6 Ashley Jackson, **The British Empire and the Second World War**, London, 2006, p.150; National Archives, London (UKNA) AIR 27/1198/29, Operations Record Book: No.203 Squadron, 1-2/5/1941.
- 7 UKNA, AIR 23/1261, Operations Record Book: HQ P.&T.J., 1-5/5/1941; AIR 24/1263, HQ RAF P.&T.J.: Operation Instruction No. 1, 1/5/1941.
- 8 UKNA, AIR 27/157/17, Operations Record Book: No. 11 Squadron, 24-25/5/1941.
- 9 Lyman, Iraq 1941, pp. 37-52.
- 10 UKNA, AIR 27/1198/29, Operations Record Book: No. 203 Squadron, May 1941.
- 11 Karl Gundelach, **Die deutsche Luftwaffe im Mittelmeer, 1940-1945**, vol.1, Frankfurt, 1981, pp. 238-240.
- 12 גד פאוקר, "מחווה הירואית בשמי חבניה - הלופטוואפה והמרד בעיראק, מאי 1941", **מערכות** 311 (מרס 1988).
- 13 UKNA, AIR 24/1263, HQ RAF P.&T.J.: Operation Instruction No. 6 of 1941, 16/5/1941, p.1.
- 14 UKNA, AIR 8/550, Prime Minister's personal minute, 5/6/1941.
- 15 **Ibid**, HQ RAF ME to Air Ministry, 5/6/1941.
- 16 UKNA, AIR 24/1266, Report on RAF Operations in Syria between 8th June & 11th July 1941, p. 8.
- 17 UKNA, AIR 27/669/19, Operations Record Book: No.80 Squadron, 16/6/1941.
- 18 UKNA AIR 23/792, RAF Middle East Weekly Intelligence Summary No. 51, 3-10/6/1941; Sutherland, John & Canwell, Diana, **Vichy Air Force at War**, Barnsley, 2011, pp. 52-53.
- 19 UKNA, AIR 24/1266, Report on RAF Operations in Syria between 8th June & 11th July 1941, p. 50.
- 20 National Archives of Australia (NAA), A9186/8, Operations Record Book: No. 3 Squadron RAAF, June-July 1941.

- 24 שם, עמ' 176-177.
- 25 שם, עמ' 180.
- 26 שם, עמ' 181.
- 27 שם, עמ' 182.
- 28 אשכול, 1995, עמ' 138.
- 29 מנשה סמירה, "הכשרות סגלי חינוך", בתוך: אהוד פראוור (עורך), **ספר החינוך: יסודות הפעולה המקצועית של החינוך בצה"ל**, כרך ב', מפקדת קצין חינוך ראשי, רמת גן, ספטמבר 1988, עמ' 5-84.
- 30 אשכול, 1995, עמ' 121-143; דורית נובק, "ספר המסלולים", בתוך: אהוד פראוור (עורך), **ספר החינוך: יסודות הפעולה המקצועית של החינוך בצה"ל**, כרך א', מפקדת קצין חינוך ראשי, רמת גן, ספטמבר 1988, עמ' 31-2; מנשה סמירה, "תורת הפעלת החינוך ביחידה", בתוך: אהוד פראוור (עורך), **ספר החינוך: יסודות הפעולה המקצועית של החינוך בצה"ל**, כרך א', מפקדת קצין חינוך ראשי, רמת גן, ספטמבר 1988, עמ' 51-87.
- 31 אשכול, 1995, עמ' 45.
- 32 מבקר המדינה, דוח ביקורת שנתי 43 לשנת 1992, ירושלים, מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור, אפריל 1993; מבקר המדינה, דוח ביקורת שנתי 45 לשנת 1994, ירושלים, מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור, אפריל 1995; מבקר המדינה, דוח ביקורת שנתי 46 לשנת 1995, ירושלים, מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור, אפריל 1996; מבקר המדינה, דוח ביקורת שנתי 62 לשנת 2011, ירושלים, מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור, מאי 2012. טיטוט דו"ח הביקורת הנושאת אמ"ץ ברו"ם חיל חינוך, אפריל 2001.
- Ibid, p. 76. 17
- Ibid, pp. 81-88. 18
- Ibid, pp. 120-124. 19
- Ibid, pp. 130-134. 20
- Bishop, 2007, p. 254. 21
- Ibid, p. 257. 22
- Neville, 2015, p. 23. 23
- Thomas Donnelly and Gary J. Schmitt, "Musa Qala: Adapting to the Realities of Modern Counterinsurgency", *Small Wars Journal*, 2008. 24

הערות למדור לשון מלחמה: צבא

- 1 שמואל א, ב: 22.
- 2 י"ח ברנר, שכול וכישלון או ספר ההתלבטות, שטיבל, ניו יורק, 1920.
- 3 "הליכות עולם", המליץ, 23 באוגוסט 1880
- 4 אורי קיסרי, "הימים והלילות בפאריס", דואר היום, 31 במרס 1931.
- 5 ילקוט שמעוני, איוב, רמו, תתקא.
- 6 יצחק אבינרי, יד הלשון, יזרעאל, 1964, עמ' 117.
- 7 ש.ס.
- 8 צבא ההגנה לישראל, האקדמיה ללשון העברית, 4 בספטמבר 2017.

הערות למדור ניתוח קרב: פעילות המפקד הטקטי בקרב הגנה: המקרה של מוסה בלא

- 1 Leigh Neville, *The British Army in Afghanistan 2006-14: Task Force Helmand*, Osprey Publishing, Oxford, 2015, p. 4.
- 2 Ibid, p. 12.
- 3 המונח נטבע ב-1890 על ידי הצרפתים במערכה בצפון וייטנאם. במערכה הבריטית באפגניסטן הוא נקרא "אסטרטגיית בתי המחלקות".
- 4 Neville, 2015, p. 20.
- 5 Adam Jowett, *No Way Out: The searing true story of men under siege*, Sidgwick & Jackson, London, 2018, pp. 39-41.
- 6 Ibid, p. 51; Neville, 2015, p. 23.
- 7 Patrick Bishop, *3Para*, Harper Press, London, 2007, p. 154.
- 8 Jowett, 2018, p. 51.
- 9 Ibid, pp. 50-53.
- 10 מפקדת זרוע היבשה, מבצעי כוחות היבשה, כרך שלישי: מבצעים הגנתיים, 2012, עמ' 69.
- 11 Jowett, 2018, pp. 51-53.
- 12 Ibid, p. 70.
- 13 Ibid, p. 72.
- 14 מפקדת זרוע היבשה, האש במבצעי כוחות היבשה, 2013, עמ' 168.
- 15 Jowett, 2018, p. 77.
- 16 Ibid, p. 75.